

Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd

NVE – Konesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Deres ref.
201002426 (Stolsvatn)
200905051 (Mjåvatn)

Deres dato:
Primo juni

Vår ref.:
28-N/14-pak

Dato:
1.07.2014

Reg.nr.:
6108 (Stolsvatn)
5955 (Mjåvatn)

Hol I Stolsvatn kraftverk i Hol kommune og konkurrerende prosjekt, Mjåvatn kraftverk i Ål kommune.

Saksopplysninger/forholdet til villrein.

NVE har lagt ut konsesjonssøknad for bygging av to konkurrerende kraftverker til høring, begge i Nordfjella villreinområde med høringsfrist 15. aug. Villreinnemnda ga uttale til konsekvens-utredningsprogram for begge kraftverkene, den 5. jan 2012.

Mjåvatn kraftverk, Småkraft AS, Ål kommune.

Kraftverket vil utnytte tilsiget til det eksisterende Stolsvassmagasinet. Inntaket til tilløpstunnelen blir plassert rett sørvest for Dam Mjåvatn. Utløpet vil bli i den regulerte Rødungen med total vannveg på 1400 meter. Med unntak av de siste 100 meterne i Rødungen vil vannvegen gå i tunnel. Kraftstasjonen blir lagt i fjell. Ingen nye magasin blir etablert.

Det vil bli behov for ca. 1 km ny veg som knyttes til eksisterende veg på nordvestsiden av Rødungen, samt noe oppgradering av eksisterende vegnett. Det er ikke behov for å opprette nye masseuttak. Det vil bli ca. 90.000 m³ utkjørte masser. Disse kan brukes til oppgradering av Dam Mjåvatn, vegbygging mellom eksisterende veg og adkomsttunnelen og dels til lokale vegformål. Eventuelt overflødig masse forutsettes lagt i deponi i et dalsøkk rett nord for Rødungen, ca 300 m fra tunnelpåhugget og vil bli revegetert.

Det er opplyst at Mjåvatn kraftverk vil få forholdsvis liten betydning for fyllingsgraden i vannkraftmagasinene. Avhengig av nedbør, snøkonsistens og vårmelting kan det bli noe senere oppfylling i Stolsvassmagasinet, mens man i Rødungen kan vente litt høgere og jevnere fyllingsgrad.

Elveløpet som går fra Mjåvatn til Tvistvatnet (uregulert) og videre til Rødungen, vil alt etter konsesjonsvilkårene, få redusert vannføring. I dagens situasjon er vannføringen variabel alt etter hvilket magasin som blir prioritert med oppfylling og tapping.

Nettilknytning: Kraftverket knyttes til eksisterende 22 kV- nett, rett sør for Rødungen. Det forutsettes benyttet jordkabel, men luftspenn kan også være aktuelt.

Det foreligger to KU-rapporter, utarbeidet av SWECO, der *KU 1, Konsekvenser for naturmiljø, naturens mangfold og forurensning* viser at influensområdet inngår i Nordfjella villreinområde. Konsekvens for pattedyr, der villrein inngår, vurderes som «liten negativ» i anleggsfasen og «ubetydelig til liten negativ» i driftsfasen. I flg. grunneier benyttes ikke området av villrein. Metodikken som er etter Plan og bygningsloven, følger diverse veiledere fra MD. I tillegg er det brukt en egen veileder fra NVE (3-2010).

NINA rapport 634/2011, Villreinen i Nordfjella, er ikke oppført i litteraturlisten. Det er heller ikke sagt noe om årstidshabitater eller Nordfjella som nasjonalt villreinområde.

Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd

I *KU 2, Konsekvenser for friluftsliv, jakt og fiske*, er friluftsområdene kartlagt etter metode beskrevet i DN-håndbok 25-2004. Konsekvensutredning av tiltaket bygger på metodikk i Håndbok 140, Statens vegvesen 2006.

Fjellområdet rundt Rødungen beskrives som «østområdet», et av fem viktige trekkområder (fokusområder) for villrein i Nordfjella. Det framgår at villrein ferdes mye mindre i disse østområdene enn i Nordfjella's vestområde, sannsynligvis pga. større konfliktpotensial i forhold til eksisterende infrastruktur, stort antall turisthytter og turistbedrifter i tillegg.

NINA rapport 850/2012 Friluftsliv og turisme er lagt til grunn for vurderingen.

Hol 1, Stolsvatn kraftverk, Hol kommune.

E-CO har søkt konsesjon for å utvide Hol 1 kraftverk med et aggregat, samt tilhørende vannveger, vegger, tverrslag, tipper m.v. og nettilknytning til eksisterende nett i Hol kommune.

I flg. konsekvensutredningsprogrammet skulle Dam Orsendvatn i Stolsvassmagasinet oppgraderes med en steinfyllingsdam/landskapsdam samtidig med at kraftverksarbeidene foregikk. Nå viser det seg at oppgraderingsplanen (statlig pålegg) var mangelfull, slik at dette prosjektet må utsettes.

Reguleringsgrensene for høyeste og laveste vannstand vil være uforandret etter utbygging.

Bunnmagasinet vil med utbyggingen bli lettere tilgjengelig for kraftproduksjon enn tidligere og føre til at magasin vannstanden endres noe. Driftsstrategien skal legge opp til rask fylling, dvs. at bunnmagasinet utnyttes på senvinteren kort tid før smeltestart.

Vannvegen vil gå i tunnel med tverrslag ved Urundstølen og sprenges oppover mot Stolsvassmagasinet og nedover mot Rud kraftstasjon i Hovet. Ny kraftstasjonen som vil komme i tillegg til den gamle, bygges i fjell.

Deponering av masse vil skje på eksisterende tipp ved Urundstølen. Det må påventes noe støy- og støvplage i anleggsperioden.

E-CO har utarbeidet rutiner for stans i anleggsarbeid dersom villrein skulle komme på beitesøk.

Norconsult har utarbeidet tre KU-rapporter. Villrein er omhandlet i to av dem, KU 2 med fagrapport, Friluftsliv, og KU 3 med fagrapport, Naturmiljø,

KU 2, fagrapport Friluftsliv.

Konsekvensutredningen for biologisk mangfold er basert på metodikken i Statens vegvesens, Håndbok 140, en systematisk, tredelt prosedyre bestående av vurdering av verdier, omfang og konsekvenser i tiltakets plan- og influensområde. For fastsettelse av verdien benyttes skalaen ubetydelig-liten-middels-stor-svært stor (DN håndbok 18-2001).

Juvåne

Juvåne renner fra Mjåvassdammen til Tvistvatnet, og Rødingsåne videre derfra til Rødungen.

Det blir i dag tappet store mengder fra Stolsvatn til Rødungen via Juvåne, og dagens vannføring varierer fra 0 m³/s til over 35 m³/s som er langt over naturlig vannføring. Med utbygging av Hol 1 Stolsvatn vil denne overføringen reduseres til et tappevolum som vil tilsvare naturlig vannføring.

Masser

Store deler vil kunne nyttes til samfunnsnyttige formål. Massene fra tverrslaget ved Stolsvatn vil enten plasseres dypt i Stolsvatn mellom gammel og ny dam, eller transporteres til tipp Urunda, nede i lia utenfor villreinområdet.

Veger

God adkomst til alle tverrslag og adkomsttunneler. Det må anlegges en kort tilkomstveg til påhugget for pumpestasjon ved Langetjødne ved Varaldsetvatn.

Nettilknytning på eksisterende koblingsanlegg ved Hol 1 kraftstasjon.

Utbyggingen vil redusere tappingen fra Stolsvassmagasinet til Greinefoss til et minimum, og vannføringen i Urunda vil stort sett bestå av tilsig fra restfeltet.

Verdisetting

Verdisettingen fra Varaldsetvatnet til Rødungen/Bergsjø vurderes fra middels til svært stor verdi, jakt- og fiske inkludert.

Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd

Tiltaket vurderes til ikke å ha noen påvirkning på disse verdiene, slik at konsekvensen vurderes som ubetydelig.

Stolsvatn og nærområdene er mye benyttet til friluftsliv og er vurdert til å ha stor verdi.

Konsekvensen for Stolsvatn, avhengig av tre ulike scenarier, er satt som «liten negativ» til «ubetydelig».

KU 3, fagrapport, Naturmiljø

Konsekvensutredningen for biologisk mangfold er basert på metodikken i Statens vegvesens Håndbok 140 om utredning av temaet naturmiljø. For verdisetting av viltområder blir kriterier og vektning i DN-håndbok 11/2000 lagt til grunn.

Det blir brukt varierende influensområder avhengig av hvilke naturkvaliteter/arter det er snakk om.

NINA rapport 634/2011, Villreinen i Nordfjella, er lagt til grunn for KU-rapporten. Til tross for dette inneholder rapporten flere faktiske feil, bl.a. står det gjentatte ganger at «villrein er en ansvarsart da Norge har mer enn 25% av den europeiske bestanden». I flg. *Villrein & Samfunn, NINA 2004*, representerer villreinen i Sør Norge i hovedsak den *eneste gjenlevende rest av tundra(fjell)rein i Europa*.

For tema pattedyr gis plan- og influensområdet middels til stor verdi med vekt på villrein da arten er en ansvarsart for Norge og planområdet inngår i bestandens biologiske leveområde.

Oversiktskart over Nordfjella med trekkområder, neddemte trekkveier og spesielle forvaltningsutfordringer er tatt med i KU-rapporten.

Rødungen

«Villreinområdet avsluttes før Rødungen, og det er ikke registrert trekkveier inn i området». Ubetydelig til liten KU verdi for pattedyr i området.

Så lagt det dreier seg om kjerneområdet, både i *Felles kommunedelplan for Nordfjella* (juridisk bindende på kunngjøringstidspunktet) og *Regional plan for Nordfjella* som nasjonalt villreinområde, er stedsangivelsen korrekt. Området ligger imidlertid innenfor NLF randområde og omfatter to jaktfelt, NF 230 og NF 231 på ålingssiden og et jaktfelt, NF 309, på holingsiden som alle blir tildelt villreinkvote.

Bergsjø

«Villreinområdet avsluttes vest for Bergsjø. Det er ikke registrert trekkveier for rein inn i området. Ubetydelig til liten KU verdi».

Feil: På same måte som ovenfor inngår Bergsjø i to jaktfelt, NF 230, som går ned til Rødungen og NF 229 som strekker seg nord og øst for Bergsjø.

Varaldsetvatnet

«Villreinområdet avsluttes før Varaldsetvatnet og det er ikke registrert trekkveier for rein inn i området» Ubetydelig til liten KU verdi for pattedyr».

Feil: Varaldsetvatnet inngår i sin helhet i jaktfelt, NF 309, som også ligger i NLF randområde.

Alle de tre influensområdene utgjør typisk vinterhabitat innen Nordfjella villreinområde, men er sterkt påvirket av turisme.

Juvåne

Middels til stor KU verdi. Liten positiv konsekvens for trekkveg. Ved utbygging av Hol 1 vil Juvåne som periodevis går svært stor i dag, få tilnærmet normal vannføring, noe som ses på som positivt i forhold til registrert villreintrekk (NINA 634).

Trekkveg syd for Stolsvatn

Trekkvegen ligger i en sone av kjerneområdet som strekker seg ut på Hovsåsen.

I KU-rapporten står det at magasinet har interesse for utredningen. Influensområdet er vurdert middels til stor KU verdi med vekt på villrein.

Videre blir det opplyst at de østre områdene, som planområdet er en del av, blir mindre brukt til vinterbeite, og at dette kan skyldes mange hytter og skiløyper som kan virke forstyrrende på villrein.

Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd

Ubetydelig konsekvens for villrein i driftsfasen. Liten negativ konsekvens med vekt på villrein i anleggsfasen. Omfanget vurderes som «lite negativt» da det skal finnes andre trekkveier nord for Stolsvassmagasinet (feil).

Forstyrrelse i forbindelse med transport og arbeid ved Stolsvassdammen, samt rehabilitering av Dam Orsenvatn, lar seg handtere i forhold til villreintrekk da E-CO utarbeidet rutiner for dette i forbindelse med rehabilitering av Dam Stolsvatn.

Grunngivingen om at inngrepet vurderes som «lite negativt» da det skal finnes andre trekkveier nord for Stolsvatnet, vitner imidlertid om at man ikke har skjønnt årsaken til at området, Flyene-Hovsåsen, blir lite brukt av villrein i dag.

Reinsflokker på nordvestsiden av Stolsvassmagasinet, der det er typisk sommerhabitat, må trekke hele to og en halv mil langs nordsiden av Stolsvassmagasinet for å komme rundt Frosen der de må krysse Juvåne, pluss områder med betydelig turistferdsel for å nå ut til lavbeitene på Hovsåsen. Isen legger seg forøvrig seint på de store høgfjellsmagasinerne, og gjennom GPS -merkeprosjekt i Nordfjella er det dokumentert at brutte trekkveger som følge av oppdemninger også fører til få kryssinger vinterstid.

Topografien er et annet element: Fjellformasjonene vest for Stolsvassmagasinet tilsier at det kun finnes fire trekkveger for å komme ut til beiteene på Flyene-Hovsåsen. Den sydligste er negativt influert av Fv. 50, pluss 420 kV kraftlinje, og den nordligste, Grevskaret, av DNT's sommerrute. Tilbake står to trange passasjer, «Brattbakken» og Storfonnløypet som er prøvd stengt med sauegjerde.

For at villrein overhodet skal nå ut til disse trekkpassasjene, er dyra sterkt influert av Nyhellermagasinet på 20 km² som avskjærer sentrale øst-vest og nord-sydlig trekkveger.

Det er med andre ord en rekke andre forhold enn de som er nevnt i KU-rapporten, som også har betydning for at Flyene-Hovsåsen blir lite brukt. DNT's vinterrute og transportløype for skuter mellom Myrland og lungsdalen skal også tas med.

Bestandsstørrelse og reinenes naturlige rullering på vinterbeitene, som enkelte ganger kan gå i 20-30 års syklus, har også betydning, bl.a. var influensområdene mye brukt på slutten av 70 tallet/beg. 80 tallet under overpopulasjon på Hardangervidda med masseinnvandring til Nordfjella.

Forslag til vedtak

Villrein er en nomadisk dyreart med årstidsavhengige habitatvekslinger der inngrep i ulike deler av villreinområdet innvirker på hverandre og dyras mulighet til å bruke naturgitte beiter. Influensområdene til omsøkte prosjekter er av en størrelsesorden som kun i liten grad fanger opp villreinens behov. Vedr. revidering av konsesjonsvilkår er det derfor viktig at evt. utbedringstiltak i ulike vassdragsobjekter blir vurdert under ett.

Konsesjonssøknadene for bygging av Hol 1 Stolsvatn kraftverk og Mjåvatn kraftverk har isolert sett minimal betydning for villreinens bruk av området. Som det går fram i KU-rapportene er det kun under anleggsarbeidet dette evt. kan ha noen betydning. Forstyrrelser under anleggsfasen løses ved å innarbeide rutiner for midlertidig stans i arbeidet dersom villreinflokker kommer på beitesøk i nærområdet.

Dersom arbeidet ved Hol 1 Stolsvatn kan gjennomføres samtidig med rehabilitering av Dam Orsendvatn, slik den opprinnelige planen var, vil forstyrrelsene bli konsentreres til ett område, noe som vil være til fordel for villreinens beitebruk.

Vedtak

Villrein er en nomadisk dyreart med årstidsavhengige habitatvekslinger der inngrep i ulike deler av villreinområdet innvirker på hverandre og dyras mulighet til å bruke naturgitte beiter. Influensområdene til omsøkte prosjekter er av en størrelsesorden som kun i liten grad fanger opp villreinens behov. Vedr. revidering av konsesjonsvilkår er det derfor viktig at evt. utbedringstiltak i ulike vassdragsobjekter blir vurdert under ett.

Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd

Konsesjonssøknadene for bygging av Hol 1 Stolsvatn kraftverk og Mjåvatn kraftverk har isolert sett minimal betydning for villreinens bruk av området. Som det går fram i KU-rapportene er det kun under anleggsarbeidet dette evt. kan ha noen betydning. Forstyrrelser under anleggsfasen løses ved å innarbeide rutiner for midlertidig stans i arbeidet dersom villreinflokker kommer på beitesøk i nærområdet.

Dersom arbeidet ved Hol 1 Stolsvatn kan gjennomføres samtidig med rehabilitering av Dam Orsendvatn, slik den opprinnelige planen var, vil forstyrrelsene bli konsentreres til ett område, noe som vil være til fordel for villreinens beitebruk.

Med hilsen Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd

leder
sign.
Martin Lindal

Sekretariat

Per Aksel Knudsen

Kopi til:

FM Buskerud v. viltforvalter
FM Sogn og Fjordane v. viltforvalter
Buskerud fylkeskommune
Miljødirektoratet
Villreinutvalget for Nordfjella